

Remiss - Vägen till ökad tillgänglighet – Delaktighet, tidiga insatser och inom lagens ram (SOU 2022:22)

Beskrivning av ärendet

Regeringen beslutade att tillkalla en kommitté i form av en delegation som skulle verka för ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården, med fokus på kortare väntetider. Detta gäller inte minst i det efterarbete som följer på utbrottet av sjukdomen covid-19, då en stor mängd uppskjutna vårdinsatser kommer att behöva omhändertas.

Delegationen ska bland annat

- stödja regionernas arbete med att ta fram och genomföra regionala handlingsplaner för ökad tillgänglighet,
- stödja ett effektivt resursutnyttjande och kortare väntetider genom att informera om patienters valmöjligheter,
- stödja regionernas och kommunernas arbete med utvecklingen av en nära och tillgänglig vård,
- utreda och lämna förslag, om så anses lämpligt, på en nationellt samordnad sjukvårdsrådgivning genom 1177 Vårdguiden,
- utreda en utökad vårdgaranti,
- vidareutveckla överenskommelsen om kömiljarden, och
- lämna nödvändiga författningsförslag

Fokus i sammanfattningen är kopplade till den kommunalt bedrivna primärvården. Med förslag avser utredningen förslag till författningsändringar. Med bedömningar avser utredningen ställningstaganden i övrigt. Nedan beskrivs förslag och bedömningar från delegationen med numrering utifrån att det ska bli lättare att följa sektorns bedömningar.

Förslag 1: Det ska införas en ny bestämmelse i patient lagen som anger att patienten ska få information samlat och digitalt i den mån det är relevant för patienten att få information på det sättet. Omställningen till nära vård ska ge en effektivare användning av hälso- och sjukvårdens resurser, där patientens ställning stärks och förutsättningarna för att som patient vara mer delaktig utifrån sina förutsättningar och preferenser ökar. Patientkontraktets intentioner innebär att det ska vara lätt för patienten att ta del av

Socialutskottet

kontaktuppgifter till sina fasta kontakter i vården, få en överblick över sin planerade vård och på ett och samma ställe, gärna digitalt, kunna se sina vårdplaner. Utredningens samlade bedömning är att det är oklart vilken information som ska ingå i ett patientkontrakt och att det går långsamt framåt med införandet av patientkontraktet i regioner och kommuner.

Bedömning 2: Regioner och kommuner behöver, i de ekonomiska planerna, tydliggöra för vårdens medarbetare att och hur resurser prioriteras till primärvårdens kärnverksamheter. Syftet är att säkerställa en stärkt primärvård och vårdens medarbetares engagemang i det lokala omställningsarbetet. Regeringen bör rikta ekonomiska medel som ett stöd till det lokala omställningsarbetet i syfte att stimulera uppstart och implementering av nya konsultativa arbetssätt, exempelvis digital specialistkonsult, som stärker primärvårdens tillgänglighet och kontinuitet.

Bedömning 3: Regioner och kommuner behöver avsätta resurser för uppföljning och utvärdering av lokalt utvecklingsarbete och projekt som genomförs inom ramen för omställningsarbetet. Syftet är att kunna motivera ändamålsenlig spridning och implementering utifrån uppnådda resultat. I utredningens sökande efter goda exempel på nya arbetssätt för att göra vården mer nära och tillgänglig, saknas det många gånger en uppföljning eller utvärdering av det nya testade arbetssättet som kan visa på effekter på någon av parametrarna tillgänglighet, kontinuitet och delaktighet.

Bedömning 4: Lärosäten och kommuner bör öka samverkan om verksamhetsförlagd utbildning genom fler VFU-avtal för de legitimationsyrken som förekommer i kommunal hälso- och sjukvård. Ett skäl för utredningens bedömningar och förslag är att det finns stor brist på kompetens i hälso- och sjukvården

Bedömning 5: Regeringen bör tillsätta ett 10-årigt Nationellt samverkansprogram för forskning och utveckling för nära vård, vid Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte). I utredningen har det framkommit ett stort behov av att på flera sätt stärka förutsättningarna för forskning, utbildning och utveckling inom primärvården för en god och nära vård där primärvården är basen och navet.

Bedömning 6: Regeringen bör tillse att en konkret och långsiktig strategi för barn och ungas psykiska hälsa tas fram. Trots att regeringen under lång tid har gjort stora satsningar inom området barn och ungas psykiska hälsa kan utredningen konstatera att mycket arbete återstår såväl inom primärvård som BUP. Dessutom behöver en större samverkan ske med skolan, inklusive de som arbetar med elevhälsan.

Bedömning 7: Varje region bör erbjuda en gemensam väg in för barn och unga som upplever psykisk ohälsa. I En väg in bör primärvården och BUP ingå och gemensam triagering bör ske.

Socialutskottet

Bedömning 8: Regeringen bör rikta ekonomiska medel i syfte att stödja regionerna och huvudmännen för skolan att ta fram nya och hållbara arbetssätt som ska underlätta samverkan mellan elevhälsan, primärvården och BUP kopplat till arbetet med En väg in. Skolans viktiga roll för barn och ungas psykiska mående och att tidigt identifiera tecken på psykisk ohälsa är något som påtalats vid i stort sett samtliga möten som utredningen haft om barn och ungas psykiska hälsa.

Bedömning 9: Med anledning av utredningens bedömning om att regeringen bör rikta ekonomiska medel som stöd till det lokala omställningsarbetet i syfte att stimulera uppstart och implementering av nya konsultativa arbetssätt som stärker primärvårdens tillgänglighet och kontinuitet. Med anledning av utredningens bedömning om att regeringen bör rikta medel i syfte att stödja regionerna och huvudmännen för skolan att ta fram nya och hållbara arbetssätt som ska underlätta samverkan mellan elevhälsan, primärvården och BUP kopplat till arbetet med En väg.

Sektorns/avdelningens bedömning

Förslag 1; Tillgänglig information är av avgörande betydelse för patientens möjlighet att utöva självbestämmande och vara delaktig i vården och bör genomsyra hela hälso- och sjukvården. Att öka patientens kunskap är ett medel för att stärka dennes makt och inflytande. Patientens kunskaper om sitt eget hälsotillstånd är viktiga för att patienten ska kunna förhålla sig till sin vårdssituation och formulera sina behov samt kunna ställa krav på hälso- och sjukvården. En informerad patient är också en förutsättning för en effektiv vård.

Bedömning 2; Arbetet bör göras i samverkan mellan primärvård och specialiserad vård och målet bör vara förändrade arbetssätt som är långsiktigt hållbara och tjänar vårdens kärnverksamhet.

Bedömning 3; Sektorn anser att uppföljning och utvärdering av omställningen på regional och kommunal nivå kommer att vara viktigt för att kunna visa på både positiva och negativa effekter i den lokala kontexten. För att kunna uppmärksamma eventuella brister och problem som kan åtgärdas i det lokala arbetet är det av vikt att uppföljningar och utvärderingar prioriteras och genomförs av regioner och kommuner själva. Med uppföljning och utvärdering nära kopplat till det lokala utvecklingsarbetet kan de förändringar som görs lättare analyseras av dem de berör, vilket skapar förutsättningar för lärande och för att förändringarna leder till förbättringar för både patienter, vårdens medarbetare och hälso- och sjukvårdssystemet i stort.

Bedömning 4; Om primärvården ska vara basen och navet i hälso- och sjukvården är rätt kompetens avgörande.

Socialutskottet

Bedömning 5; Det behövs en långsiktig särskild satsning för att åstadkomma en kritisk massa av forskare och hållbara forskargrupper i både regional och kommunal primärvård, liksom stöd för utvecklingsarbete, utvärdering och ordnat införande av nya arbetssätt och metoder.

Bedömning 6; En konkret nationell strategi skulle kunna ligga till grund för ett långsiktigt arbete med såväl nationella som regionala insatser för barn och ungas psykiska hälsa.

Bedömning 7; Samverkan med elevhälsan bör eftersträvas.

Bedömning 8; För att komma ett steg längre i strävan mot tidiga insatser och en sammanhängande vård menar utredningen att det därför är eftersträvansvärt att regionen samverkar med de som arbetar inom elevhälsan även kopplat till regionens arbete med En väg in.

Bedömning 9; Sektorn håller med om förslaget att en kommitté ska när det gäller förslag som innebär kostnadsökningar och intäktsminskningar för staten, kommuner eller regioner föreslå en finansiering.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, daterat 2022-07-18

SOU Vägen till ökad tillgänglighet

Utskottets beslut

1. Anta betänkandet angående de kommunala frågorna att stödja regionernas och kommunernas arbete med utvecklingen av en nära och tillgänglig vård.

Beslutet skickas till

Socialdepartementet

Socialchef, Ulrika Gärdsback